

ПАРАДОКСАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ПОЕТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Стаття присвячена виявленню специфіки парадоксалізації сучасного англомовного поетичного дискурсу. Визначено, що симулякризація поетичної комунікації зумовлена антивектором еволюції категорії художності у сучасному англомовному поетичному дискурсі. Встановлено, що чинником конструювання парадоксального поетичного дискурсу є антиконцептність.

Ключові слова: парадоксальний поетичний дискурс, парадоксальна поетична форма, метамодернізм, дігімодернізм, антихудожність.

Статья посвящена выявлению специфики парадоксализации современного англоязычного поэтического дискурса. Определено, что симулякризация поэтической коммуникации обусловлена антивектором эволюции категории художественности в современном англоязычном поэтическом дискурсе. Установлено, что фактором конструирования парадоксального поэтического дискурса является антиконцептность.

Ключевые слова: парадоксальный поэтический дискурс, парадоксальная поэтическая форма, метамодернизм, дигимодернизм, антихудожественность.

The article focuses on determining the specificity of paradoxicalization of contemporary Anglophone poetic discourse. It is defined that simulacrizaton of poetic communication is predetermined by antivektor of literariness category evolution in contemporary Anglophone poetic discourse. It is revealed that anticonceptness serves as a factor of paradoxical poetic discourse construing.

Keywords: paradoxical poetic discourse, paradoxical poetic form, metamodernism, digimodernism, antiliterariness.

Постановка проблеми. Серед основних когнітивних процесів, що відбуваються на сучасному етапі культурно-історичного розвитку людства, відзначаються інформаційна гіпернасиченість культурного простору, смислова напруга, розірваність смислу, що виявляється у його «мозаїчності», особливий внутрішній логіко-когнітивний ритм, інформаційна «багатоканальність», екзистенційний дискомфорт тощо [6, с. 15]. На зламі ХХ – ХХІ століть має місце кардинальна ломка культурно-естетичних стереотипів і суттєва переоцінка цінностей [5, с. 4] під впливом нових артефактів, ідей, незвичних форм, що, серед іншого, зумовлено сплеском інформаційної гіпернасиченості, переходом до цифрового суспільства й комунікативного середовища. Таким чином трансформується художня свідомість, що характеризується сьогодні синтезованістю і симбіотичністю, спрямованих на пошук нових форматів творчої діяльності представниками різних видів мистецтва. Поява таких форматів маніфестації поетичної комунікації підштовхує до її осмислення у ракурсі парадоксальності, тобто дає можливість схарактеризувати таку комунікацію як парадоксальну.

Актуальність статті зумовлена спрямованістю сучасного мовознавства на розгляд ірраціонального начала свідомості в процесах концептуалізації, категоризації та омовлення світу, що сприяє встановленню засобів вербальної імітації передкатегоріальної інформації.

Метою статті є виявлення специфіки парадоксалізації сучасного англомовного поетичного дискурсу. Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань: 1) окреслити підходи до вивчення поетичної комунікації та поетичного дискурсу з обґрунтуванням власних теоретичних положень відповідно; 2) виявити способи і засоби парадоксалізації сучасного англомовного поетичного дискурсу.

Огляд останніх досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу дослідження. Панування парадоксального відзначається у транзитивні, перехідні епохи, тобто такі, що неупорядковані загальноприйнятими нормативними системами. Це часи епістемологічного неспокою, коли відбувається протистояння загальновідомому стану науки [4, с. 62]. Таким періодам властивий потенціал створення „парадоксального скандалу”, або „вибуху” [1; 8]. Під поняттям скандалу в даному разі маються на увазі провокативні та епатажні жести у царині мистецтва, включаючи словесне, що розцінюються нами як маніфестація парадоксальності.

Наразі, найгарячіші дискусії точаться навколо тієї культурної формації – «послідовниці» постмодернізму, що чи-то прийшла, чи-то приходить на місце постмодернізму (див. напр. P. Robinson, M. Perloff, A. Kirby, B. Reed, C. Jones, C. Dworkin, K. Goldsmith та ін.). Одним з основних чинників ґрунтовних змін, що відбуваються у художньому дискурсі, включаючи

поетичний, стає тотальне засилля світу новітніми технологіями, які «демонтують» засади постмодернізму та достеменно змінюють конфігурацію культурно-естетичного середовища [7].

Нова ера позначається як *перформатизм* (термін R. Esherman 2008), *автомодернізм* (термін S. Roberts 2011), *альтермодернізм* (термін N. Bourriaud 2009), *дигімодернізм* (термін A. Kirby 2009) і *метамодернізм* (термін T. Vermeulen, R. van den Akker 2010). Усі науковці одностайно заявляють про поступову «смерть постмодернізму» (англ. *death of postmodernism*) з вторгненням і розвитком новітніх цифрових технологій і засобів комунікації, включаючи Всесвітнє павутиння.

У площині нового культурно-естетичного утворення переосмислюються ролі та характер категорій адресата і адресанта у комунікативному просторі, зовсім іншого звучання набуває поняття тексту, дискурсу, текстури тощо. Провідна роль відводиться читачу/глядачу, тобто реципієнту естетичного повідомлення, поетичного зокрема. Він частково або інколи повністю перетворюється на автора. Як зазначає А. Кірбі: «Оптимісти вбачають у цьому ознаки демократизації культури, а песимісти вказують на банальність і болісну порожнечу того культурного продукту, що створюється» [7, с. 4]. Розмірковуючи над цими тезами, нам видається, що саме у них зароджено те зерно, що проростає питаннями щодо сумнівності категорії художності на зламі ХХ–ХХІ століть або сумнівності стосовно вибору тих художніх, поетичних образів, що стають, якщо так, знаками культури.

На нашу думку, симулякризація поетичної комунікації та конструювання парадоксального поетичного дискурсу спричинено антивектором еволюції категорії художності у сучасному англomовному поетичному дискурсі. Вона перетворюється на антихудожність. Сьогодні трансформуватись у знаки культури та стати поетичними «волюють» образи *shoes – черевиків, fork – виделки* (Ch. Simic), *onion – цибулі* (C. Duffy), *monad – монади, одноклітинного організму* (A. Joron), *aqueduct – акведуку* (D. Gascoyne), *a QWERTY keyboard – стандартної американської клавіатури, diet – дієти* (Crispin Best) тощо. Або взагалі можна говорити про тенденції тяжіння до безобразної поезії, але не у Якобсоновському сенсі поезії граматики. А у смислі відсутності образів або деформації поетичного синтаксису, морфології у плані незакінченості речень, розірваності, розрубленості слів тощо, що призводить до відчуття потворності поезії, підміни її сутності.

Безперечно, цифрові технології, нові засоби комунікації стають найвизначнішими чинниками перетворень соціальної і художньої свідомості сьогодні та її виявів відповідно. Проте зовсім не усі жанри сучасного англomовного поетичного дискурсу вписуються у це коло. Не маючи під собою глибокого філософського підґрунтя й, будучи результатом емпіричних спостережень за культурно-естетичними формами на зламі століть, *метамодернізм* видається нам тією другою тенденцією, за допомогою якої стає можливим пояснити сутність парадоксальності поетичних форм і структур у сучасному англomовному поетичному дискурсі. Більше того, відзначається, що метамодернізм як термін отримує усе більшу розповсюдженість [9, с. 25].

Автори позначають метамодернізм не філософією із замкнутою онтологією, а радше «документом, що перебуває у відкритому доступі, у якому фіксуються і пояснюються ті процеси, що відбуваються у різних сферах дійсності – від економіки до мистецтва» [10, с. 12]. У руслі цього напрямку виникає *новий тип чуттєвості* (в термінах О.А. Бабелюк), що коливається між постмодерністською іронією і модерністським прагненням до нескінченного експерименту. В етимології префіксу мета- (від гр. *μετά* – між, після, через) закладено сутність потрактування пропонованого феномену. У руслі метамодернізму художні форми, включаючи поетичні, характеризуються як динамічні. Ця рухомість полягає у їх нестійкості, невизначеності, постійному коливанні між іронією та відвертістю, знанням і незнанням (невіглаством), емпатією та апатією, унікальністю і множинністю, цілісністю і фрагментованістю, чіткістю й розмитістю. У результаті таких осциляцій не створюється баланс, а навпаки у такому русі відтворюється траєкторія руху маятника між численними полюсами [там само].

У результаті аналізу сучасного англomовного поетичного дискурсу нами було встановлено, що у ньому співіснують дигімодерністські і метамодерністські риси. До прикладу візьмемо поетичний текст сучасної британської поетеси Софі Коллінс (англ. Sophie Collins). Остання строфа віршованого твору – *I love roses when they're past their best* (*люблю троянди, що давно зів'яли*) – стала назвою антології експериментальної поезії, у якій зібрані поетичні тексти 16 молодих авторів з Британії і США, чия творчість є частиною глобальної поетики цифрової культури. Аналізований вірш є маніфестацією техніки *центону* (від лат. *cento* – одяга або ковдра, *зшиття з різнокольорових шматків*) у сучасному виконанні, відомої ще з античності. Це

поезія складена з рядків, узятих з різних поетичних текстів одного або декількох поетів. Центон є виявом інтертекстуальності [1; 3], що у постмодернізмі постає текстом-пастішем (музичний термін, що означає оперу, утворену з уривків інших опер, суміш, попури, стилізацію). У такому тексті змальовується єдиний світ, в якому словесні поетичні образи, хоча і взяті з поетичних творів різних авторів, щільно пов'язані між собою змістом усього віршованого тексту [2, с. 216]. У дігімодернізмі інтертекстуальні зв'язки стають інтермедіальними. На зміну модерністському колажу та постмодерністському пастішу приходять дігімодерністський «петчворк», або компіляція (англ. *patchwork*) (термін К. Goldsmith 2011). З одного боку, та сама «клаптикова» техніка пастішу. З іншого – її основними відмінностями від останньої є застосування комп'ютерних технологій, забивання слів або словосполучень у пошукові системи і створення поезії за три натискання на клавіатуру – «виділити все/ копіювати/ вставити».

«Досконалість» сплетена з результатів пошуку поетичних текстів у пошуковій системі сайту www.poetryarchive.org на запит “*perfection*”. Як інтерпретатор-науковець, ми відтворили кроки, попередньо здійснені поетесою. У результаті модель поетичного пазлу зокрема складається таким чином:

❖ *Nothing is perfect, or as it should have been* – рядок з вірша британського поета Р J Kavanagh “*Perfection Isn't Like A Perfect Story*” (2001)

❖ *No reason* – рядок з вірша американської поетеси J. Hirshfield “*The Adamantine Perfection*” (2005)

❖ *I love roses when they're past their best* – рядок з вірша британської поетеси іранського походження М. Khalvati “*Overblown Roses*” (2006)

Метамодерністську (нео)романтичність у цьому поетичному тексті втілено у його семантичній домінанті – прагненні до досконалого, ідеального, піднесеного (*perfection*). Проте вона набуває нового суперечливого звучання у прийомах її втілення, дігімодерністському механічному пошуді через пошукову систему, хоча й пов'язаною з поезією. Зокрема рядки *no reason*, *I love roses when they're past their best* було обрано з огляду на графічні засоби їх висунення, виділення курсивом. Відверта розповідь П. Каванага про найщасливіші моменти життя, що через дрібні деталі перетворились не на такі вже і досконалі, як він мріяв; філософські спекуляції Дж. Хершфілд щодо жаги і обоження людиною життя; лірична мелодія змарнованих надій і нездійснених мрій М. Калваті, символом яких стали *троянди, що повністю осипались*, зазнали переосмислення у поезії С. Коллінз. Більше того, вони перетворились на своєрідний маніфест метамодернізму. У загальному контексті нової художньої парадигми та поетичного тексту рядок *nothing is perfect, or as it should have been* відлунує смислами стосовно відсутності піднесеності у поетичному сьогоденні взагалі та поетичному мовленні зокрема.

Підсумовуючи зазначимо, що виявлені й окреслені нами процеси дають можливість визначення певних жанрів сучасного поетичного дискурсу як парадоксальних. Парадоксальний поетичний дискурс є дискурсом альтернативного знання. Він стає результатом, перш за все, навмисного викривлення його основної прагматичної функції – слугувати естетичному задоволенню читача. **Перспективу** подальших досліджень вбачаємо у виявленні когнітивно-комунікативних стратегій парадоксальності в сучасному англомовному поетичному дискурсі.

Список літератури

1. Барт Р. S/Z / Р. Барт. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 232 с.
2. Белехова Л.І. Словесний образ в американській поезії: лінгвокогнітивний погляд: [монографія] / Л.І. Белехова. – 2-е вид., доповнене і перероб. – М.: Звездапад, 2004. – 376 с.
3. Кристева Ю. Бахтин: слово, діалог, роман / Ю. Кристева // Вестник Московского ун-та. Серия 9. Филология. – 1995. – № 1. – С. 97-124.
4. Лахманн Р. Дискурсы фантастического / Р. Лахманн. – М.: Новое литературное обозрение, 2009. – 384 с.
5. Маньковская Н.Д. Эстетика на переломе культурных традиций / Н.Д. Маньковская. – М.: ИФ РАН, 2002. – 230 с.
6. Тощенко Ж.Т. Парадоксальный человек: [монографія] / Ж.Т. Тощенко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 480 с.
7. Kirby A. Digimodernism: How New Technologies Dismantle the Postmodern and Reconfigure Our Culture / A. Kirby. – New York ; London : Continuum, 2009. – [Електронний ресурс]: режим доступу: http://philosophynow.org/issues/58/The_Death_of_Postmodernism_And_Beyond.

8. Neckel S. Political Scandals. An Analytical Framework / S. Neckel // Comparative Sociology. – 2005. – Vol. 4. P. 101 – 111.

9. Norgaard N. Key Terms in Stylistics / Nina Norgaard, Beatrix Busse and Rocio Montoro. – London; New York: Continuum, 2010. – 269 p.

10. Vermeulen T., Akker R. van den. Notes on Metamodernism / T. Vermeulen, R. van den Akker // Journal of Aesthetics and Culture. – 2010. – Vol. 2. – P. 10 – 24.

О. Мигалець
(Ужгород)

КОНЦЕПТ "CONFLICT" ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

В статті розглянуто основні характеристики концепту conflict в англійській мові. Велику увагу приділено особливостям слова conflict, його зв'язку зі світом науки. Запропоновано оригінальний підхід до визначення поняття конфлікту. Номінація концепту conflict була проаналізована на матеріалах як теоретичних, так і лексикографічних джерел.

Ключові слова: концепт "конфлікт", номінація, формалізований метод, теоретичні й лексикографічні джерела.

В статье рассмотрены основные характеристики концепта conflict в английском языке. Внимание уделено особенностям слова conflict, его связи с миром науки. Предложен оригинальный подход к определению понятия конфликта. Номинация концепта conflict проанализирована на материалах как теоретических, так и лексикографических источников.

Ключевые слова: концепт "конфликт", номинация, формализованный метод, теоретические и лексикографические источники.

The present article touches upon main characteristics of the concept conflict in English. Much attention is paid to the peculiarities of the word conflict, its connection with the world of science. An original approach to defining the notion of conflict is suggested. The nomination of the concept conflict has been analyzed on the materials of both theoretical and lexicographical sources.

Key words: concept "conflict", nomination, formalized method, theoretical and lexicographical sources.

Сьогодні вже ні для кого не є секретом, що конфлікт – це незмінний супутник людини. Конфлікт супроводжує людину з її першого до останнього дня життя. Більшу частину дня проводимо на роботі – виробництві, навчанні, у сфері культури, в політиці тощо. Життя – це "вічні" проблеми між керівником і підлеглим, це – спільне проживання людей різних інтересів і характерів, це – просто відносини людей, які по-різному бачать світ. Таким чином, на цьому рівні виникають конфлікти, що зіштовхують нас з такими явищами, як суперечки, страйк, терор, війна тощо [5, с. 1].

Актуальність роботи зумовлена сучасною методикою формалізованого аналізу лексичної семантики, в якій поєднано лінгвістичні та структурно-математичні методи аналізу, комплексним підходом до вивчення номінацій конфлікту в сучасній англійській мові з урахуванням їхніх семантичних характеристик та особливостей.

Постановка проблеми. Проблема визначення концепту *конфлікт* є актуальною та недостатньо вивченою. Цю проблему, на нашу думку, доцільно розглядати як у площині конфліктології, так і в ширшому колі, з яких складається уявлення про ситуацію конфліктної взаємодії у свідомості носіїв нашої культури. Важливість дослідження концепту "conflict" в англійській мові також продиктовано відсутністю спеціальних праць, які б цілісно відображали лексичну семантику конфлікту в англійській мові.

Мета статті полягає у розкритті концепту "CONFLICT" як об'єкта наукового дослідження. Досягнення мети потребує розв'язання конкретних **завдань**, а саме:

- Розглянути основні характеристики концепту *conflict* в англійській мові;
- Проаналізувати слово *conflict* та встановити його зв'язок зі світом науки;
- З'ясувати місце і роль поняття конфлікту в лексичній системі англійської мови.

Матеріалом дослідження слугують лексичні одиниці на позначення поняття *conflict*, зібрані методом суцільної вибірки з Великого Оксфордського словника у 20-ти томах.

Поняття *конфлікт* цікавить надзвичайно широке коло науковців різних галузей знань, він розглядається в гуманітарних і точних науках. Проте, незважаючи на той факт, що вивченню конфлікту присвячена ціла низка наукових напрямків, він не перестає бути предметом інтересу